

Nr 127

Av herr **Bergh, Ragnar, m.fl.**, om inrättande vid Stockholms-universitetet av en laboratur i naturgeografi.

(Lika lydande med motion nr 318 i Andra kammaren)

Sedan 1930-talet intar geografiska institutionen vid Stockholms universitet en internationellt ledande plats inom den del av naturgeografien, som går under benämning glaciologi, d. v. s. vetenskapen om glaciärerna. Denna vetenskapsgren är för vårt lands vidkommande så till vida av grundläggande betydelse som landets terrängformer och jordarter väsentligen tillkommit i glacial miljö, under och intill en inlandsis. Glaciärerna äro också känsliga registratorer av förändringar i klimatet, variationer som ofta äro svåråtkomliga för direkt observation. Betydelsen av glaciologien sträcker sig därför långt utöver naturgeografiens egna domäner och är därtill på åtskilliga punkter avsevärd även för det praktiska livet.

Glaciologiens främste aktivt verksamme företrädare vid Stockholms-universitetet och inom landet i dess helhet är numera docenten Valter Schytt. Schytt, som är född 1919 och disputerade för fil. doktorsgrad våren 1958, arbetade under 1940-talet på glaciärer i svenska Lappland, Norge och på Island. Han deltog som nästkommenderande och tillika ledare för den glaciologiska arbetsgruppen under den stora norsk-brittisk-svenska Antarktisexpeditionen 1949—1952. Fältsäsongen 1954 ledde han ett forskarlag om 10 man till norra Grönland och utförde på uppdrag av den amerikanska ingenjörskårens forskningsinstitut för snö, is och ständig tjäle (SIPRE; den största organisation för dylik forskning som över huvud finnes) undersökningar på inlandsisen. Han deltog 1956 på inbjudan av den dåvarande chefen för Administrationen för den norra sjövägen (Glavsevmorput) V. Burchanov i en rysk arktisk expedition, varvid bl. a. Spetsbergens Nordostland besöktes. Han tog initiativ till och ledde själv en stor glaciologisk expedition till Nordostlandet under det geofysiska året 1957—1958. Under de senaste åren har han övertagit ledningen av de sedan 1940-talets mitt pågående och nu starkt intensifierade glaciärundersökningarna i Kebnekajsefjällen. Han har därvid lett uppbyggnaden av Stockholms-universitetets naturgeografiska fältstation därstädes och är tillika dess föreståndare. Han har i olika sammanhang förtagit och organiserat lavinforskning och är den s. k. Lavinkommitténs ordförande.

Schyts vetenskapliga produktion ligger väsentligen inom glaciologien,

inklusive snö- och isforskningen, men sträcker sig in över och har djupgående betydelse jämväl för geomorfologien (vetenskapen om terrängformerna), kvartärgeologien, hydrologien och klimatologien. Den är genomgående av mycket hög kvalitet; resultaten äro på många punkter av grundläggande betydelse och delvis sensationella. För karakteristiken av honom som forskare är det också nödvändigt att framhålla en osedvanlig initiativkraft och organisationsförmåga, bevisade inte minst genom framgångsrikt genomförda stora expeditioner. Han intar i dag en ledande plats bland världens glaciologer och polarforskare, och hans ställning markeras genom internationella uppdrag. Han deltog 1957 i bildandet av SCAR (Scientific Committee on Antarctic Research; »Special Committee» vid den vetenskapliga topporganisationen ICSU) samt var dess första sekreterare; deltog på inbjudan av National Academy of Sciences i en internationell havsiskonferens i USA 1958; deltog som chefsdelegat för ICSU vid Antarktissymposium i Buenos Aires 1959 o. s. v.

Med utgångspunkt i det ådagalagda behovet av en laboratur i naturgeografi vid Stockholms-universitetet och i docenten Schyatts framstående meriter — bl. a. bestyrkta i ett i februari 1961 ingivet sakkunnigutlåtande av professorerna F. Hjulström, G. Hoppe och S. Rudberg — har universitetet i sina petita avseende budgetåren 1961/62 resp. 1962/63 äskat en dylik laboratur och att docenten Schytt måtte utses till dess förste innehavare. Kanslern för rikets universitet har vid båda tillfällena upptagit dessa äskanden som sina.

Docent Valter Schytt har stående erbjudanden om synnerligen förmånliga anställningar i U.S.A. där han f. ö. redan 1953/54 tillbragte 3 terminer som »Research associate» och »Member of the Faculty» vid Northwestern University, Illinois. Det senast, 1960, erhållna av dessa erbjudanden innebär en årslön av 12 000 dollars (drygt 62 000 kr.). Som e. o. docent (Ae 24:25) har Schytt under den innevarande, senaste 3-årsperioden av sitt förordnande f. n. en årslön av 31 512 kr. Årslönen för en laborator (Bo 1) uppgår f. n. till 42 840 kr. Till denna löneskillnad kommer självklart den utomordentliga otrygghet för framtiden som en tidsbegränsad befattning innebär. — Det råder knappast någon tvekan om att Schytt ser sig tvingad att acceptera något av de amerikanska erbjudandena, såframt han icke inom en nära framtid kan tillförsäkras en ordinarie högre befattning vid svenskt universitet. I en tid av fortgående internationalisering inom vetenskapen kan detta synas vara en överkomlig förlust. Så är emellertid ingalunda fallet. Det måste betraktas som synnerligen angeläget, att det inom vårt land finnes en kyalificerad expert i glaciologi. Det är befogat inte bara med hänsyn till att en sådan vetenskapsgren bör vara representerad i vårt land, som dock alltjämt har nära 250 glaciärer och, än viktigare, som i så utomordentligt hög grad formats av glaciärer; det är lika befogat för den roll som glaciologien spelar för

en lång rad andra vetenskapsgrenar, för utvecklingen av dessa och för det praktiska livet.

Med hänsyn till ovanstående föreslås,

att riksdagen måtte besluta om inrättande från den 1 juli 1962 av en laboratur i naturgeografi vid Stockholms-universitetet med docenten Valter Schytt som förste innehavare.

Stockholm den 25 januari 1962

Ragn. Bergh

Rickard Sandler

Hugo Osvald